אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת שלב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו אלול תר"ע - יפו
נמען: הרב דובער מילשטיין

הרב קוק לא שלח אתרוגים, כי השנה הרב קוק מחמיר על עצמו ואינו עוסק בייצוא פירות הארץ, אף שהרב קוק מקל לאחרים. על בניו של מילשטיין: יש לקרבם באהבה. בתוספת הרב קוק מסביר מדוע אפשר להחזיר כופרים, אף שחז"ל אמרו 'כל באיה לא ישובון'. הדורות יורדים בחיצוניותם, אבל בפנימיות הקדושה מצטרפת ומתגברת. בזמן הרחוק מגאולה הייתה לקליפה אמונה רעה ממשית, ובזמן הקרוב לגאולה היא רק מחלישה את האמונה, ולכן כשמאירים לכופרים הם שבים. דור עקבתא דמשיחא הוא 'טב מלגאו וביש מלבר', כמו החמור שקדוש בבכורה.

עיקרי הדברים

- החמרה עצמית בשנת השמיטה.
- קירוב הבנים באהבה.
- הקדושה מצטרפת בדורות.
- הכפירה בזמננו - רק חולשה, ולכן אפשר לשוב.
- 'טב מלגאו וביש מלבר' - משל החמור.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] והוא אינו חלק מלשון האגרת.

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ו אלול תרעי"ן.

כ'[4] ידידי היקר הרב הנכבד ומופלג בתוי"ר[5] מו"ה[6] דובער מילשטיין [ר' דב בער מילשטיין, ממכריו של הרב קוק בלונדון] שליט"א[7], כוח"ט[8] ושנה טובה ומעוטרת.

זה לי זמן הגון אשר קבלתי את מכתבו היקר. מפני רבוי טרדותי נתאחרה תשובתי לידידי ואתו הסליחה.

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 כ' - כבוד
5 בתוי"ר - בתורה ויראה
6 מו"ה - מורנו הרב
7 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8 כוח"ט - כתיבה וחתימה טובה

ע"ד[9] האתרוגים, אשר בכל לב הייתי משתדל להמציא לכבוד אהובי, נמנעתי בשנה זו מלעשות דבר בפועל בעצמי בענין שלוח פירות אה"ק[10] לחו"ל[11], מפני קדושת שביעית. כי אע"פ[12] שמקיל אני על אחרים, כאשר הורו כבר גאוני ישראל נו"נ[13] ז"ל[14], לסמוך על היתר ההפקעה, ["היתר המכירה", המפקיע את קדושת שביעית מן הפירות] מפני גודל הדחק וחיי ישוב א"י[15] התלוי בזה, מחמיר אני על עצמי שלא להיות עסוק כלל בענין הוצאת פירות א"י לחו"ל הא שתא. והאתרוגים של הנכרים, הלא יודע כת"ר[16] שהם בחזקת מורכבים ואין לי עסק עמהם כלל. אקוה שיסלח לי ידידי כ"ת[17] על אשר לא מלאתי הפעם את דרישתו, והשי"ת[18] יזכנו למלאות איש חפץ רעהו לתורה ולתעודה כרצון השי"ת[19] ורצון יראיו.

ע"ד בניו, דעתי כמאז לאחוז בדרך הניחותא וההתקרבות היותר חביבה כי רק בחבלי אהבה ועשות חסד אנו יכולים להמשיך אלינו לב צעירינו, רק בנחת ושלו'[20]. ואין ספק בדבר, שאפילו אם הפעולה קטנה עדיין כעת, ברבות הימים תמצא בעזה"י[21] להצמיח פרי תהילה לקדושה ולאמונה ולכל ארחות צדק. הנני חותם בברכה באה"ר[22] לחיים טובים ולשלו'[23] כנה"ר[24] ונפש ידי"ע[25] דוש"ת[26] באהנ"א[27],

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ"ב[28]: בעת אשר כתבתי בהחפזי את מכתבי לכ"ת[29] לא הי'[30] מכתבו היקר למראה עיני. כעת ראיתי ונזכרתי, שהעירני ע"ד אשר אמרתי שכעת יש תקוה בע"ה[31] להציל ג"כ[32] את הנפשות

---

9 ע"ד - על דבר
10 אה"ק - ארץ הקודש
11 לחו"ל - לחוץ לארץ
12 אע"פ - אף על פי
13 נו"נ - נוחי נפש
14 ז"ל - זכרונו לברכה
15 א"י - ארץ ישראל
16 כת"ר - כבוד תורתו
17 כ"ת - כבוד תורתו
18 והשי"ת - והשם יתברך
19 השי"ת - השם יתברך
20 ושלו' - ושלום
21 בעזה"י - בעזרת השם יתברך
22 באה"ר - באהבה רבה
23 ולשלו' - ולשלום
24 כנה"ר - כנפשו הרמה
25 ידי"ע - ידידו עוז
26 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
27 באהנ"א - באהבה נאמנה
28 נ"ב - נכתב בצד (תוספת למכתב)
29 לכ"ת - לכבוד תורתו
30 הי' - היה
31 בע"ה - בעזרת השם
32 ג"כ - גם כן

מעם-קדש שנפלו ברשות הכפירה, ר"ל, ולא יעצור זה מ"ש[33] חז"ל[34] ע"ז[35] "כ"ב לא ישובון", ["כל באיה לא ישובון" (משלי ב, יט), שדרשו על הנמשכים למינות (עבודה זרה יז)] מפני שאחרי משך זמן גדול כ"כ[36], שנתבסם אויר העולם מקדושת תוה"ק[37], אבדה הקליפה את כחה עד שלא תוכל להחזיק מעמד שלא להשיב ולהציל מידה טרף, וידידי שאל ע"ד טעם דבר זה. הנה, אהובי, אלה הם מהענינים העומדים ברומו-של-עולם ומקורם קודש ברזי-תורה. ולאהבת ידידי ארמוז לו בקצרה: כלל גדול הוא, שאע"פ[38] שהעולם יורד תמיד בירידה אחר ירידה, מ"מ[39] אין זה כ"א[40] מצד החיצוניות שלו, דהיינו שהמעשים והמדות נופלים ואינם בערך של דורות הראשונים מצד פרטיות הנשמות. אבל מצד הפנימיות, דהיינו כח-הכלל של כללות קדושת האומה כנס"י[41], כל דור ודור מוסיף על הדורות הראשונים, מפני שהקדושה מצטרפת, ונמצא שהקדושה של מעוט תורה ומעשים טובים של דורות האחרונים מוסיפה אור לשעבר ג"כ, ועבירה אין לה פירות ולא צירוף, בסוד "יתפרדו כל פועלי און". [תהלים צב, י] ע"כ[42] כללות האומה בתוכיותה היא מלאה יותר אור ד' מכפי הערך של העבר, אלא שאין הדבר נגלה לעין עד בא משיח צדקנו, ב"ב[43], שיצא מ"היכל קן צפור", [על פי הזוהר, ההיכל הגנוז שבו מצפה משיח לגאולה] כלומר: מכל הקדושות שבכח יגלה בפועל, וראו כ"ב יחדו. ["וראו כל בשר יחדו" (ישעיהו מ, ה)] וע"כ[44] בזמן שהי'[45] רחוק מגאולה הי' אפשר לקליפה להתלבש באמונות רעות בפועל כמו ע"ז וכשוף, ומינות היא ג"כ אמונה רעה תמציתה היותר רעה של ע"ז, וכשהיא בולעת איזה נפש סובבת היא אותו במצודים ומוצצת את דם החיים הרוחניים שבנשמתו, רח"ל[46]. בסוד "שממית בידיה תתפש". אבל בזמן הקרוב לגאולה אין כח לקליפה להמציא אמונות רעות, כי"א להקליש ח"ו[47] את אור האמונה בלב החלשים. וחלישות זו, אע"פ שהנלכדים בה חושבים שהיא כפירה, והם כמו נתפסים ברשת באין דרך הצלה, אין לה שום ערך של מציאות כלל כי"א חסרון הסברה והארת השכל והרגש, ע"כ מיד שמאירין להם בדרך ד', ע"פ[48] דרכי שכל ישר והרגשות טובות, הולך האור ומאיר עליהם וסופם לחזור למוטב, והם שבי פשע ביעקב ואליהם יבא לציון גואל. ע"כ עלינו להיות בטוחים בחסדי השי"ת, הזוכר חסדי אבות להביא גאולה לבני בנים, שכל בנינו, אפילו הנדחים והאובדים לפי מראית-עין, יהיו למודי ד', והכתוב אומר (זכריה י' ט'): "ובמרחקים יזכרוני וחיו את בניהם ושבו". כי הרע שבהם איננו כ"א חיצוני ובתוכיות הנשמה הכל טוב וקדוש, ע"כ הם מתעוררים לכמה מחשבות של יושר וצדק, אע"פ שהם תועים בדרכם ולא זו הדרך ולא זו העיר, מ"מ הרבה מהם דבקים

---

33 מ"ש - מה שכתב

34 חז"ל - חכמינו זכרונם לברכה

35 ע"ז - על זה (ובהמשך האגרת, "כמו ע"ז וכשוף": עבודה זרה)

36 כ"כ - כל כך

37 תוה"ק - תורתנו הקדושה

38 שאע"פ - שאף על פי

39 מ"מ - מכל מקום

40 כ"א - כי אם

41 כנס"י - כנסת ישראל

42 ע"כ - על כן

43 ב"ב - בני ביתו

44 וע"כ - ועל כן

45 שהי' - שהיה

46 רח"ל - רחמנא ליצלן

47 ח"ו - חס ושלום

48 ע"פ - על פי

באומה בכללה ומתפארים בשם ישראל, אע"פ שאינם יודעים בעצמם מפני מה ולמה, ואע"פ[49] שהם מחקים בזה את האומות שהם דבקים עכשיו כל אחד בלאומיות שלו, מ"מ שורש מדתו של עשו הוא פורה ראש ולענה, מקור רשע ושפיכות דמים וחורבן, ושורש ישראל הוא קדוש וטוב מוכן לצדק ויושר, שהוא באמת דעת ד' בעולם. וזהו סוד "עני ורוכב על החמור" שאמרו בתק"ז שהוא דרא דעקבא דמשיחא, דהוא "טב מלגאו וביש מלבר", סוד "כלו הפך לבן - טהור", וחמור אע"פ שיש בו סמני טומאה יותר משאר בהמות טמאות, שמהן נמצאות שיש להן סמן-טהרה אחד, מ"מ יש בתוכיותו קדושה, שהרי הוא קדוש בבכורה, אלא שהיא גנוזה ומוסתרת מאד, וסופה להגלות ע"י[50] העילוי של פדיון. ואלה הם דברים, שא"א[51] לבארם בכל עמקם כ"א מפה לאוזן בשעת רצון המוכשרת ליושבים לפני ד'.

עכ"פ[52] הנני על משמרתי אעמודה לקרב ולא לרחק, ולקרב אפילו את המרוחקים בזרע. וזאת תהי'[53] כל מגמת תפלת כשרי ישראל, לקשר את כל נשמות עם ד' למקור החיים ולגלות את אור הקדושה הטמון בהם, ואין ערוך ושיעור לשמחת עולמים וחדות ד' הבאה מאתהפכא חשוכא לנהורא, וזאת היא עיקר התורה שנאמרת בהיכל משיח, כאמור בריש הזוהר. והיו נא דברי אלה לשמחת לב כ"ת ולב כל יראי ד' המצפים לישועתו באמת.

ידי"ע איה"ק[54] הנ"ל[55] השמטות

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

49 ואע"פ - ואף על פי

50 ע"י - על ידי

51 שא"א - שאי אפשר

52 עכ"פ - על כל פנים

53 תהי' - תהיה

54 איה"ק - אברהם יצחק הכהן קוק (חתימת הרב)

55 הנ"ל - הנזכר לעיל